

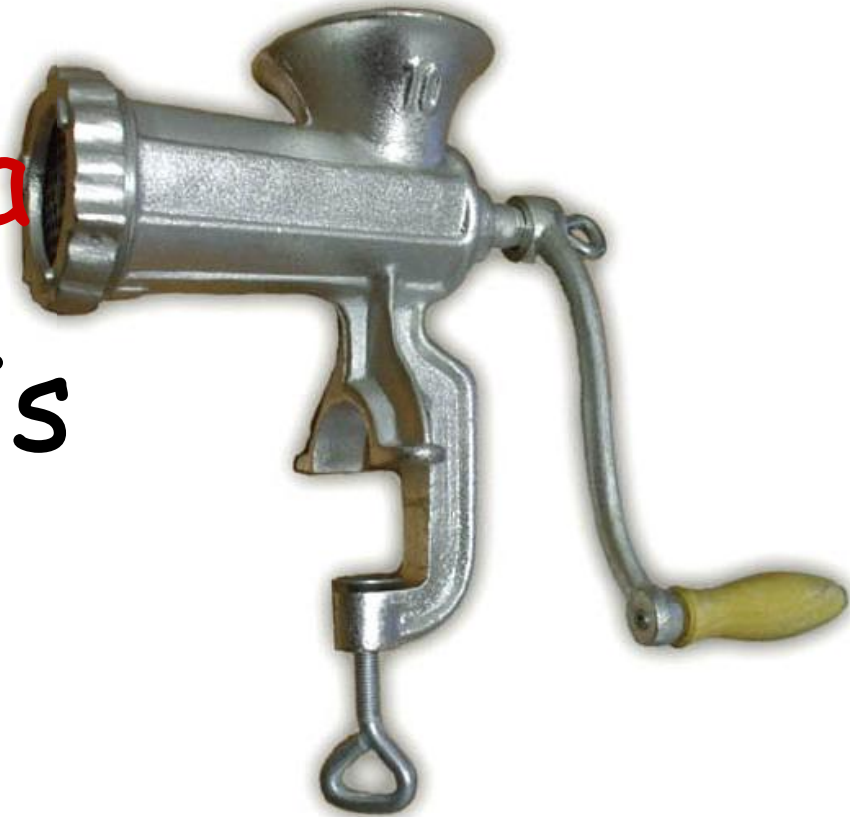
Lőw Péter

egyetemi docens

ELTE Anatómiai, Sejt- és Fejlődésbiológiai Tanszék

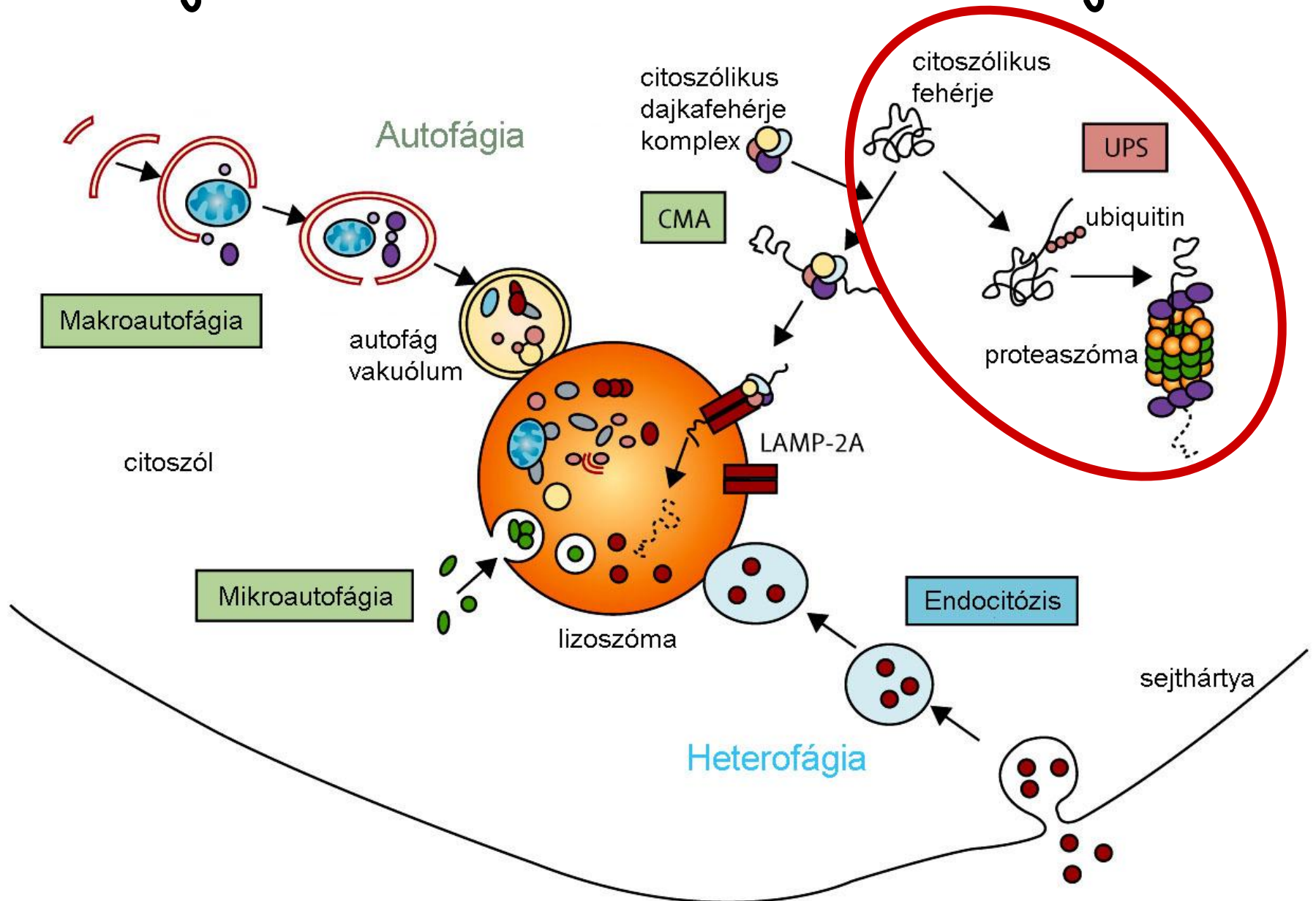
a proteaszóma

Egy molekuláris
húsdaráló:

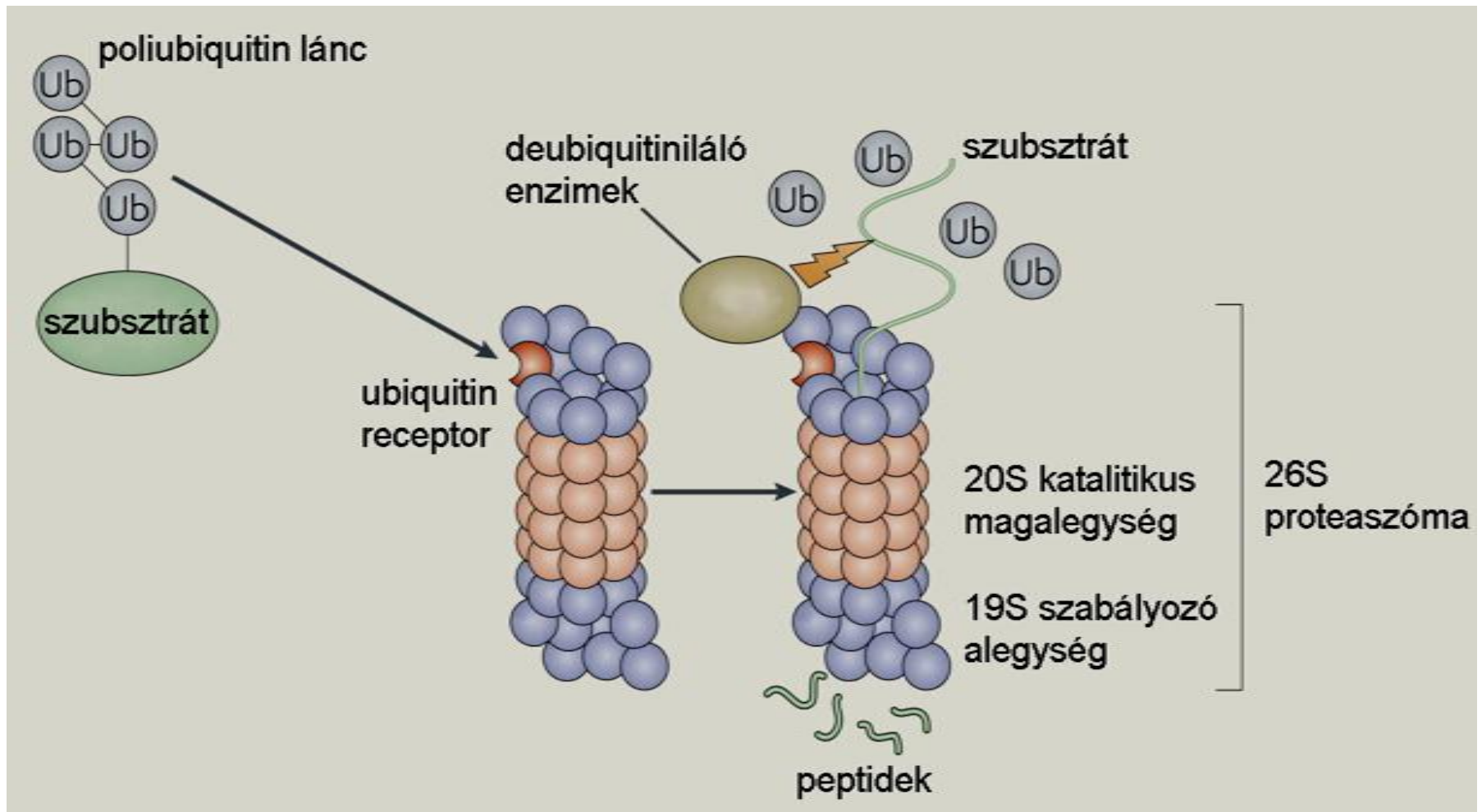

- Mi a proteaszóma?
- Milyen a felépítése, szerkezete?
- Hogyan működik?
- Miért érdemes vele foglalkozni?

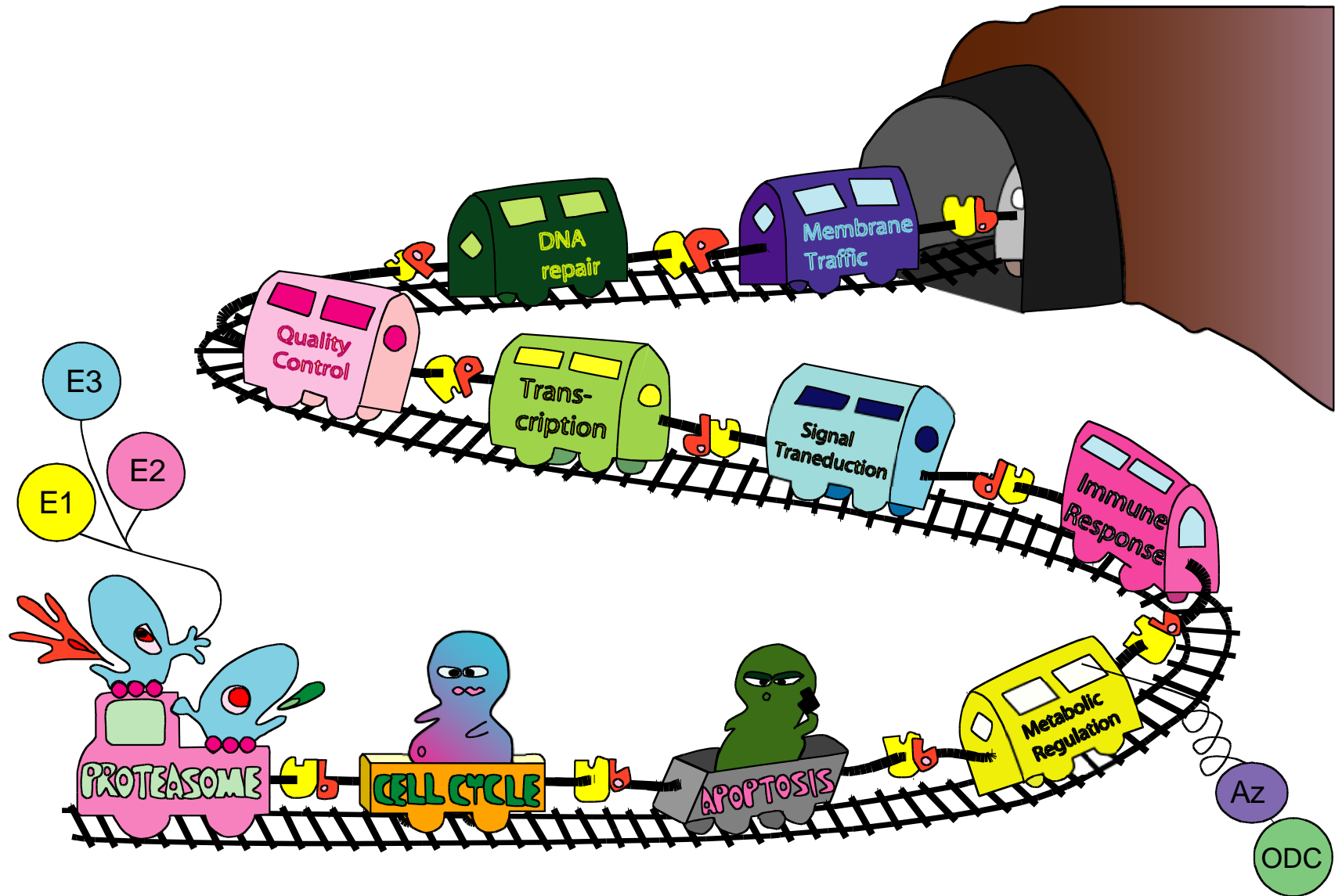
Fehérjebontó rendszerek az emlőssejtekben

Az ubiquitin-proteaszóma rendszer (UPS)

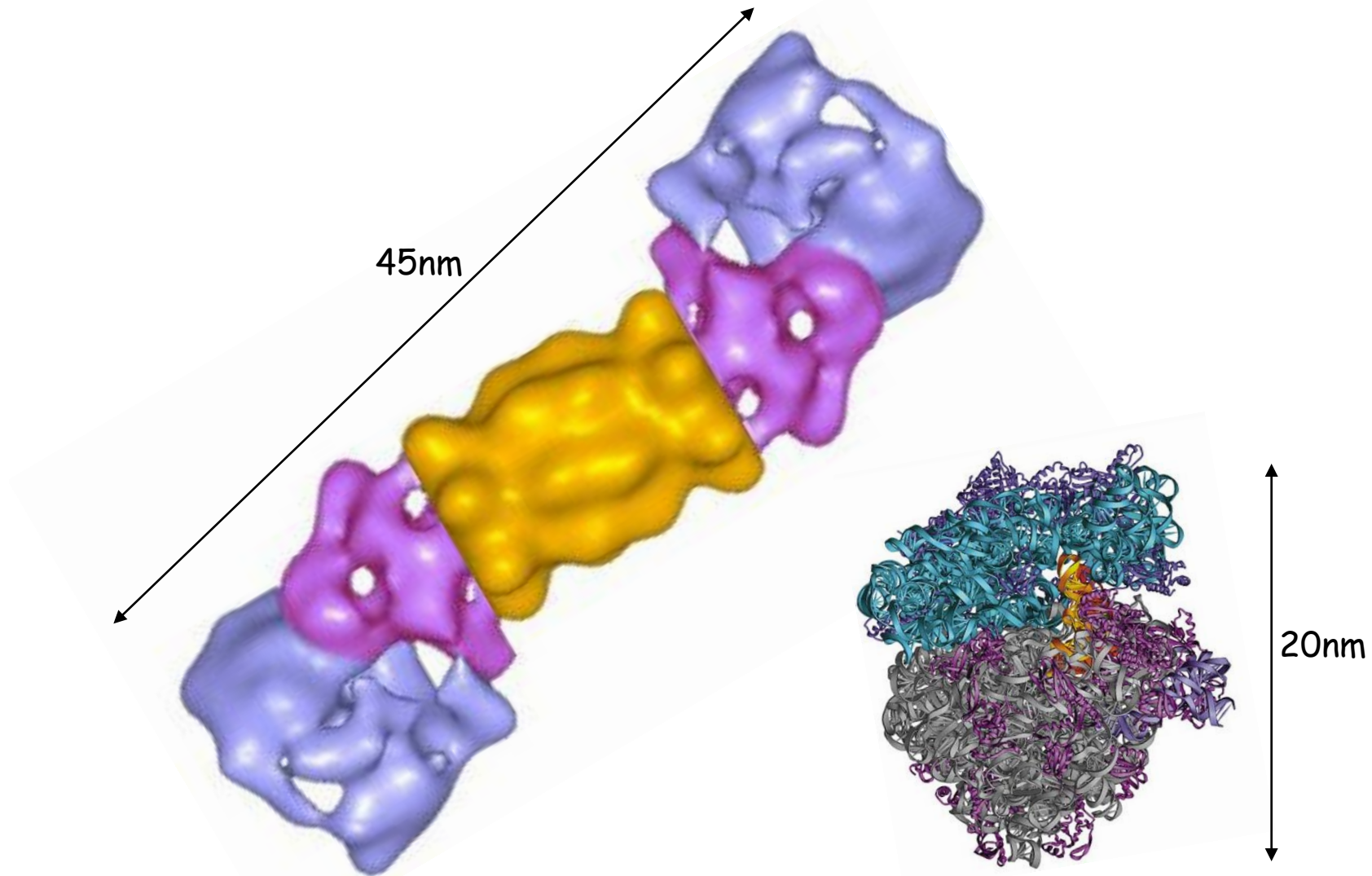

Az ubiquitin-proteaszóma rendszer feladatai

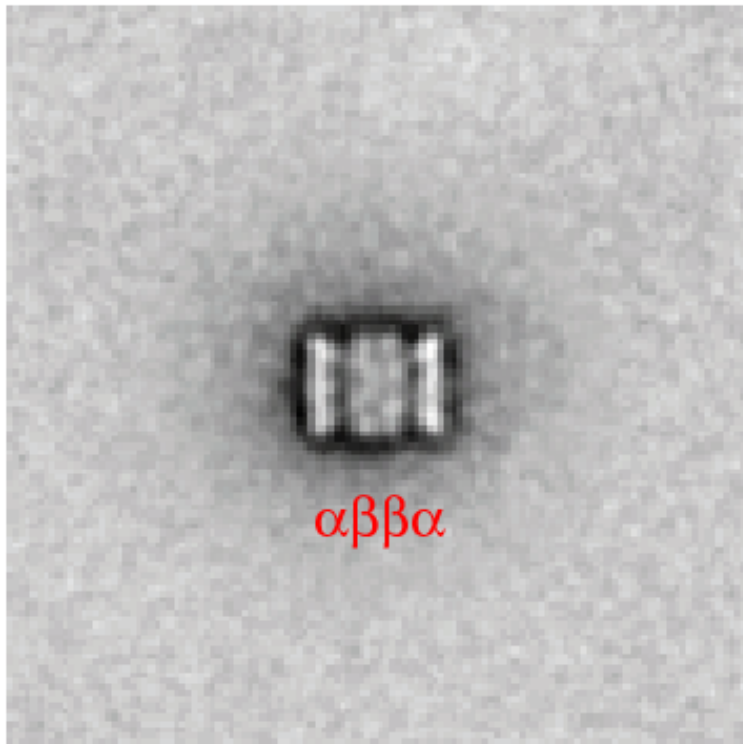
- Mi a proteaszóma?
- **Milyen a felépítése, szerkezete?**
- Hogyan működik?
- Miért érdemes vele foglalkozni?

A proteaszóma

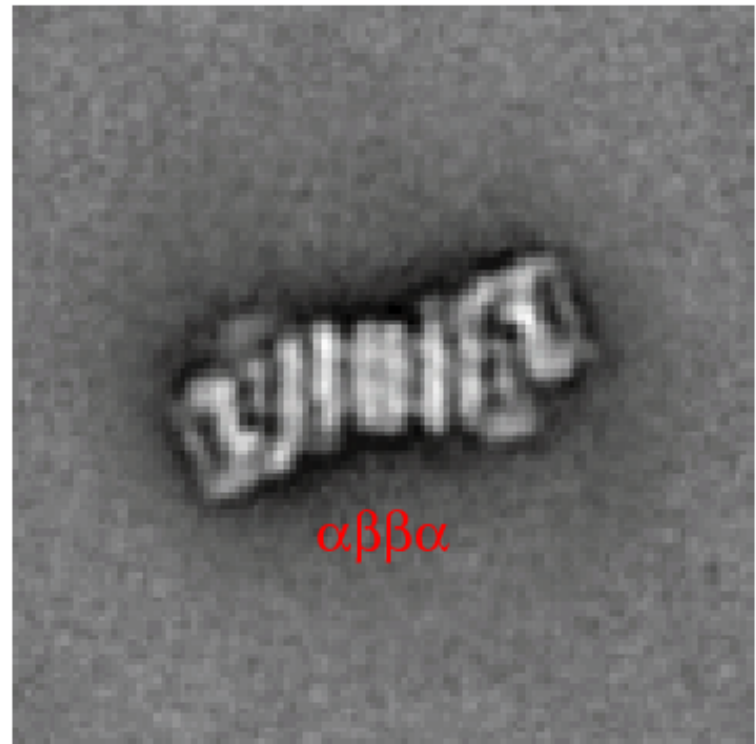
A proteaszóma elektronmikroszkópos képe

20S

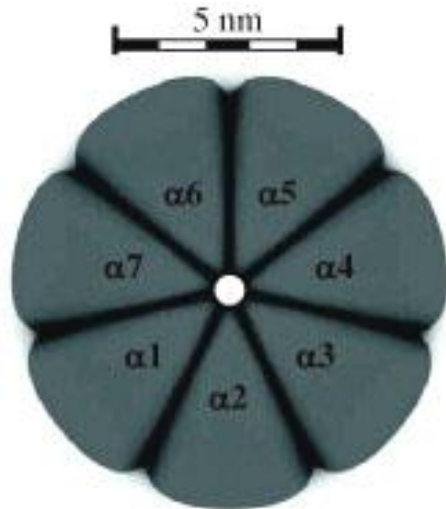
magrészecské

26S

mag + szabályozó
részecskék

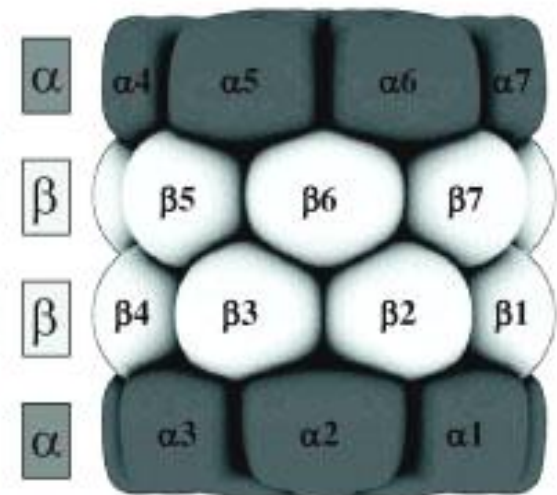
A 20S proteaszóma alegységei

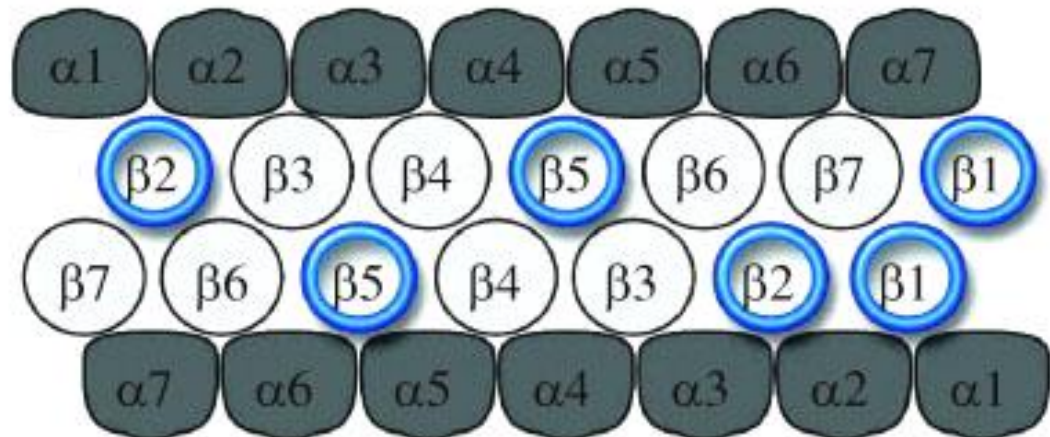
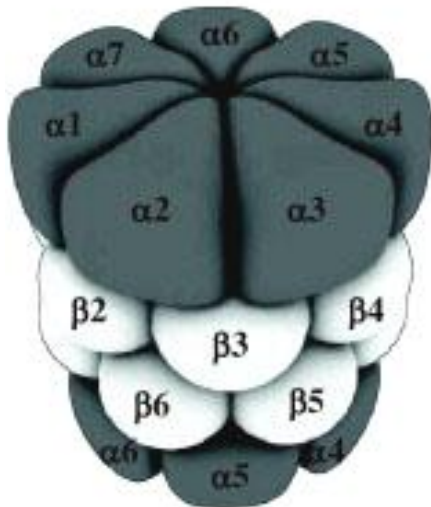
felülnézet

előlnézet

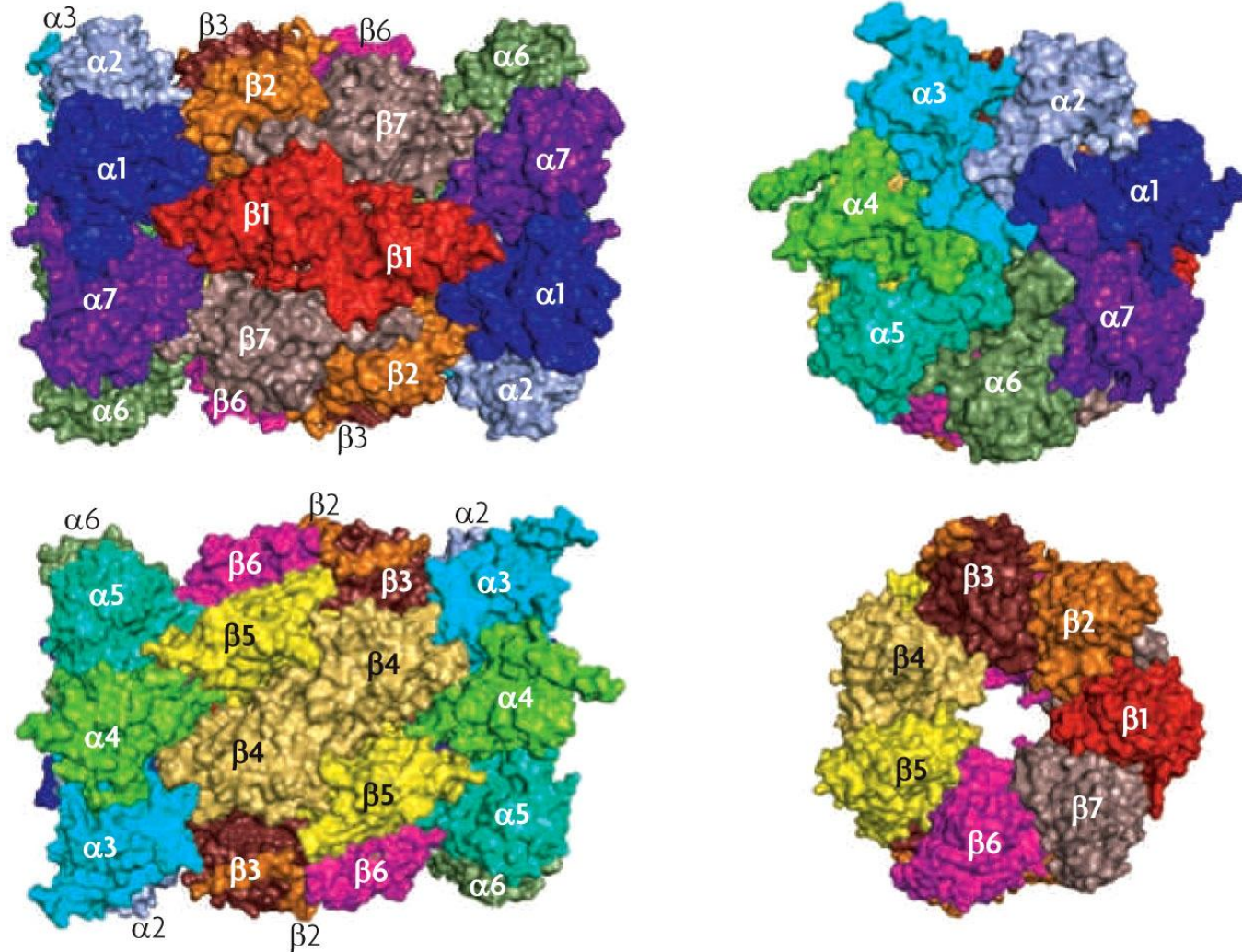

hátnézet

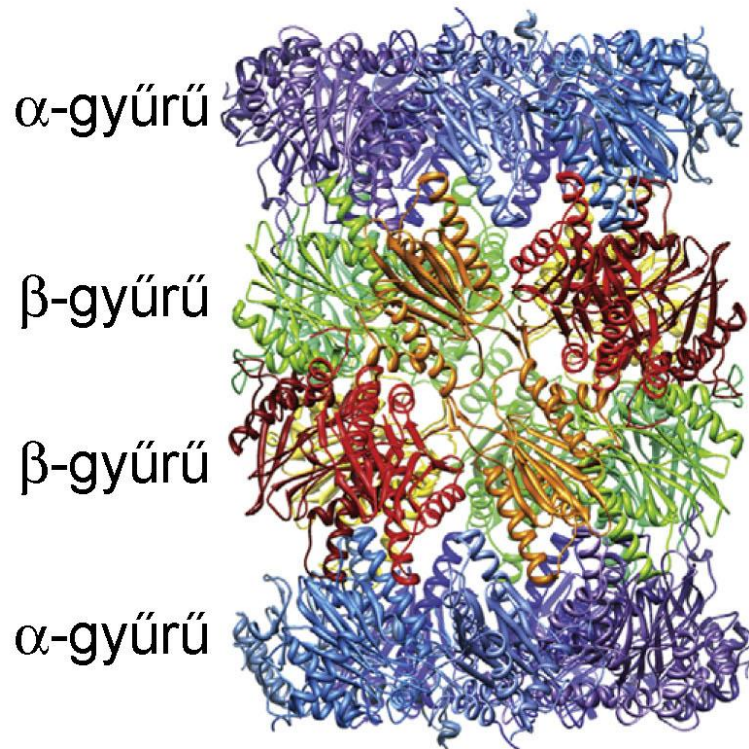
kiterített alegységek

A 20S proteaszóma molekuláris szerkezete

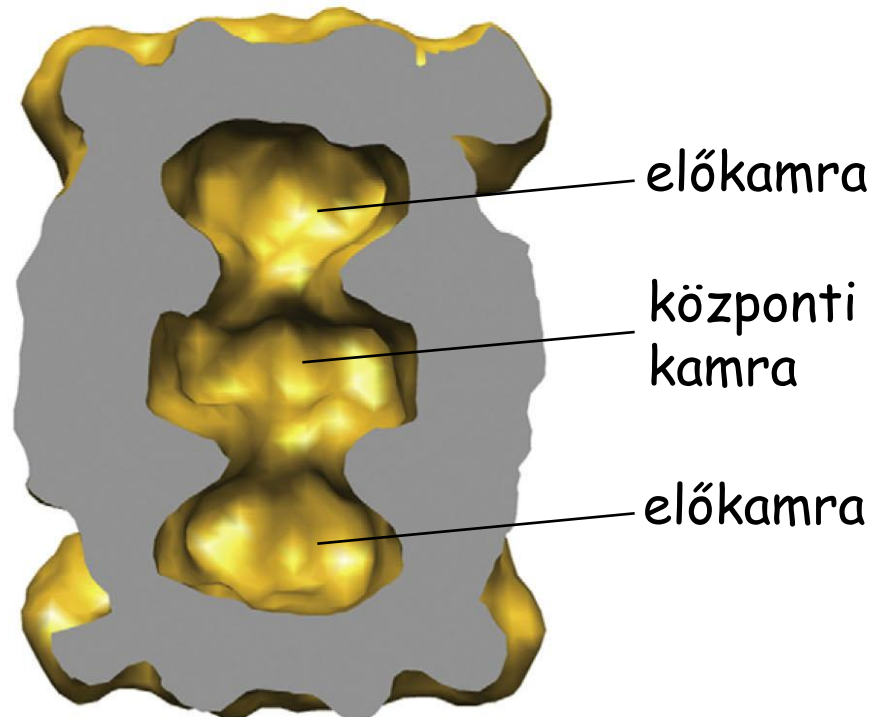

- Mi a proteaszóma?
- Milyen a felépítése, szerkezete?
- **Hogyan működik?**
- Miért érdemes vele foglalkozni?

A 20S magrészcse

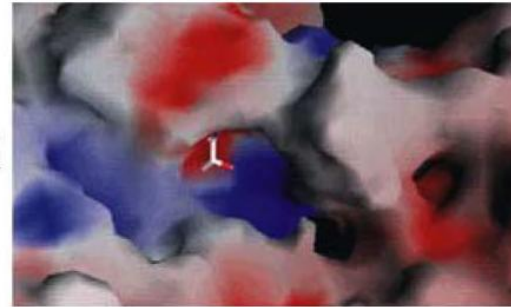
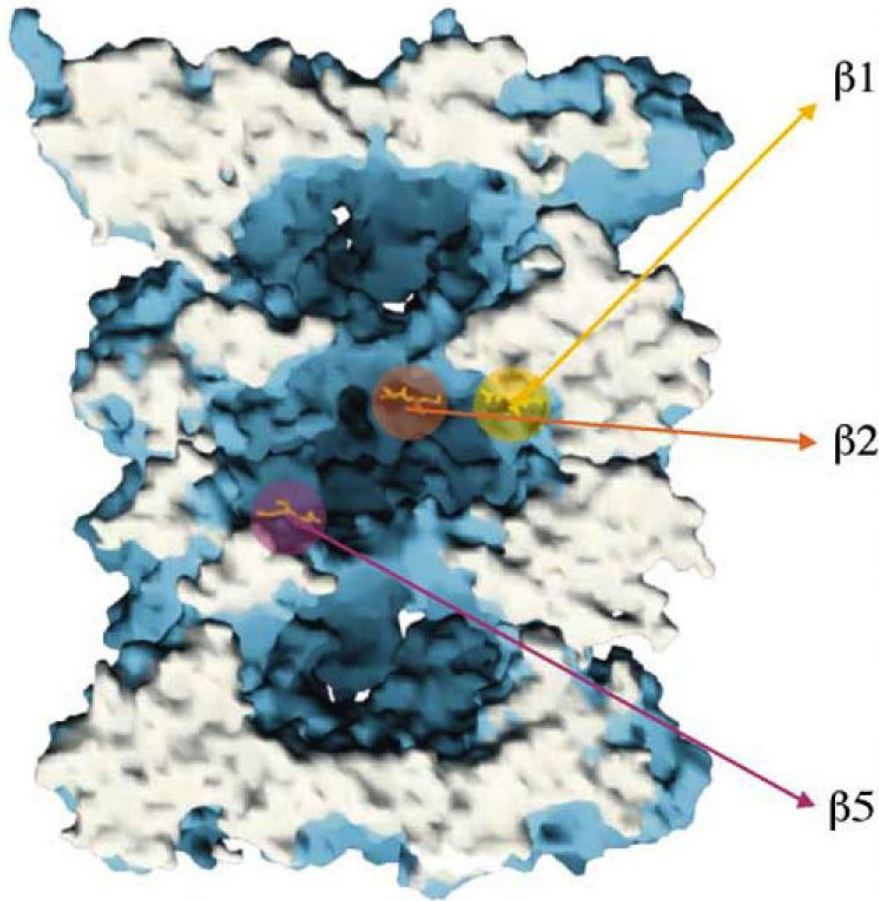

oldalnézet

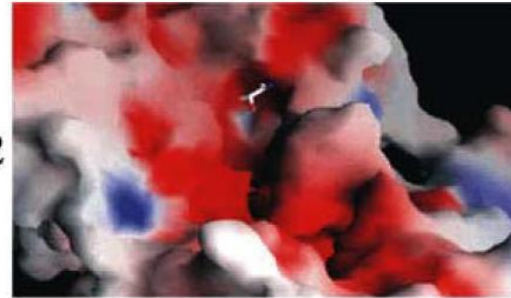

keresztmetszet

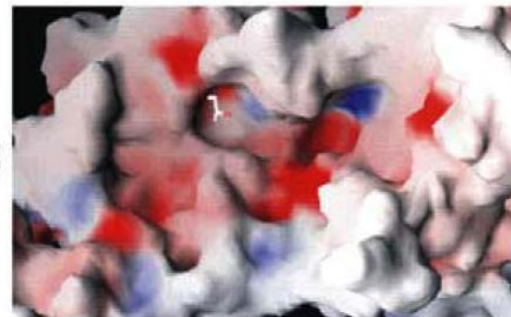
A 20S proteaszóma katalitikus alegységeinek aktív centrumai

kaspáz-szerű aktivitás, **savas** aminosav után hasít

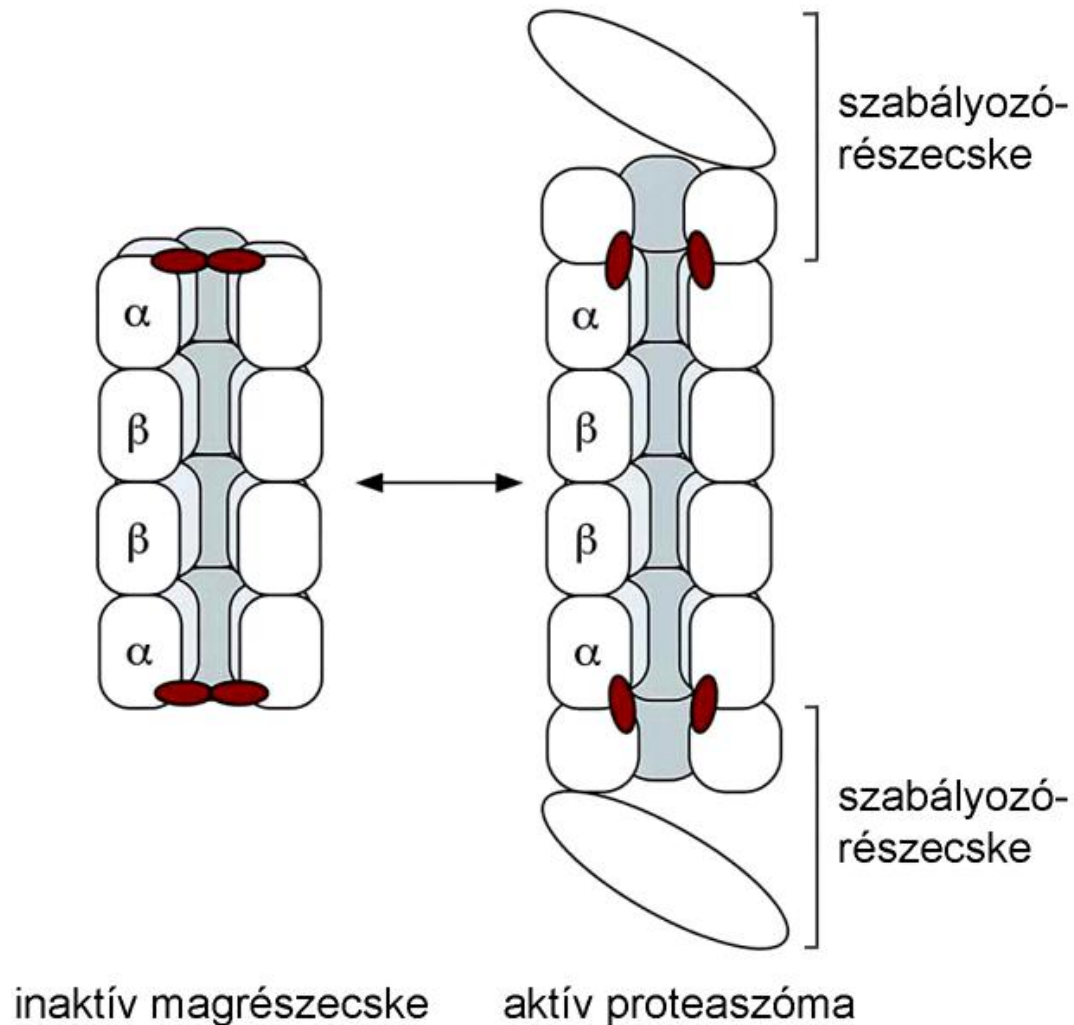

tripszin-szerű aktivitás, **bázikus** aminosav után hasít

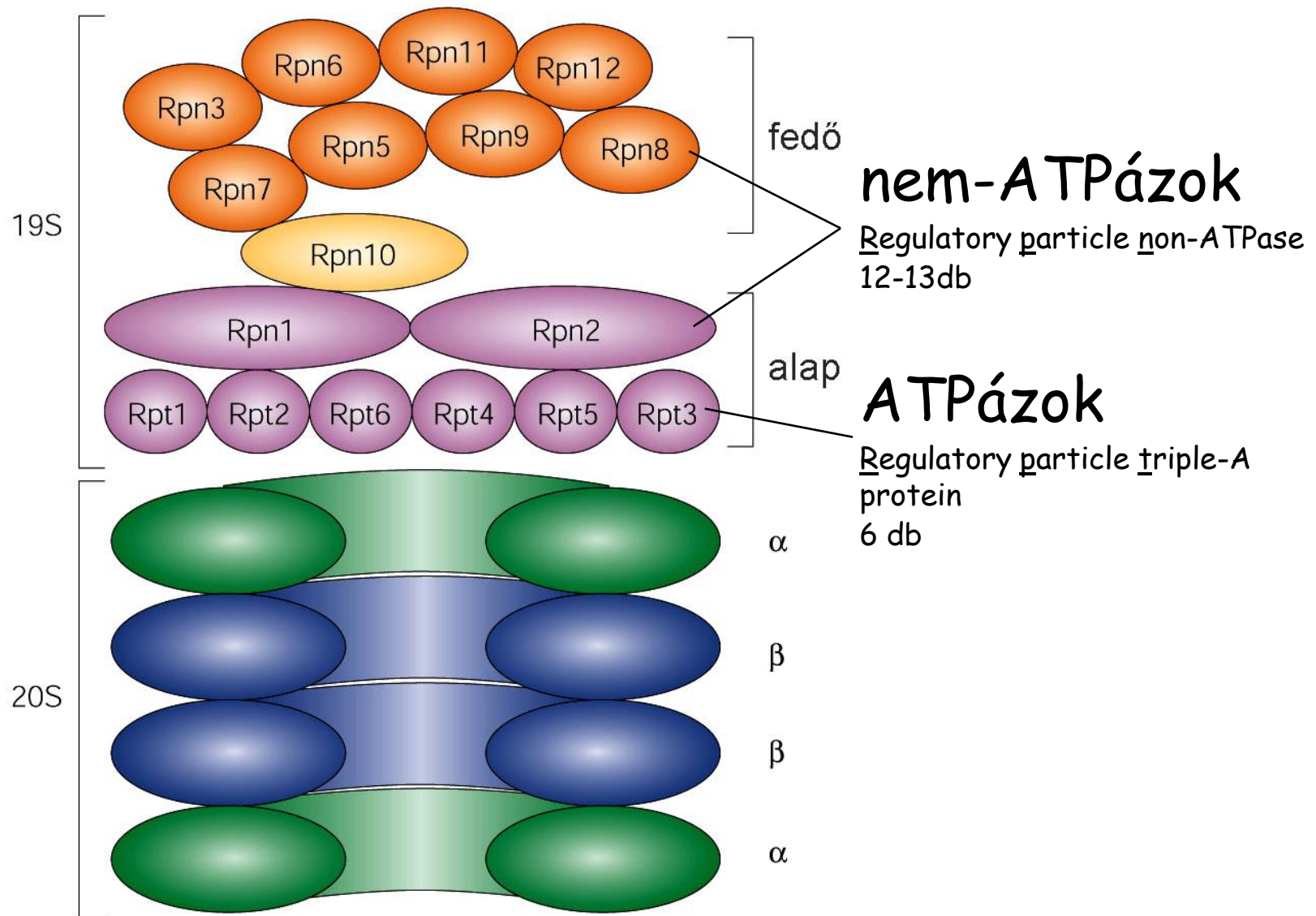

kimotripszin-szerű aktivitás, **semleges** aminosav után hasít

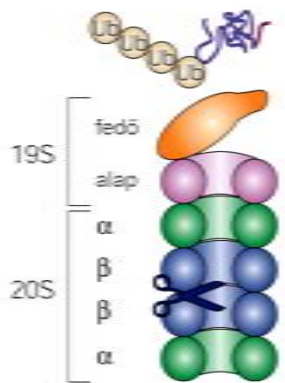
Az autokompartmentalizáció

A szabályozó részecske szerkezete

A proteaszóma fehérje bontásának lépései

az alap Rpt5 alegysége felismeri a jelölt fehérjét

az ATPázok „fogást” keresnek a fehérjén

a továbbítás és letekerés **ATP igényes**

a fehérje rövid peptidekre bomlik

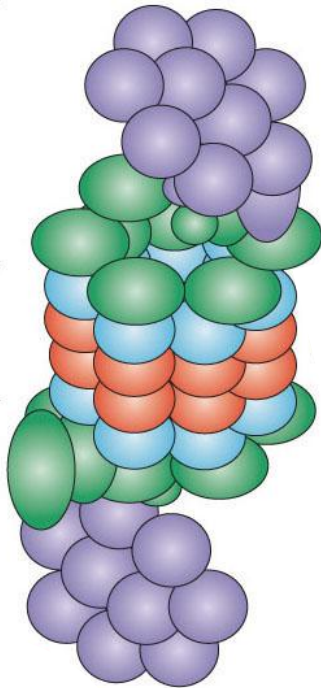
a peptidek a másik kapun hagyják el a proteaszómát

az Rpn11, a fedő része lehasítja a lebontási jelet

A proteaszóma alkatrészei

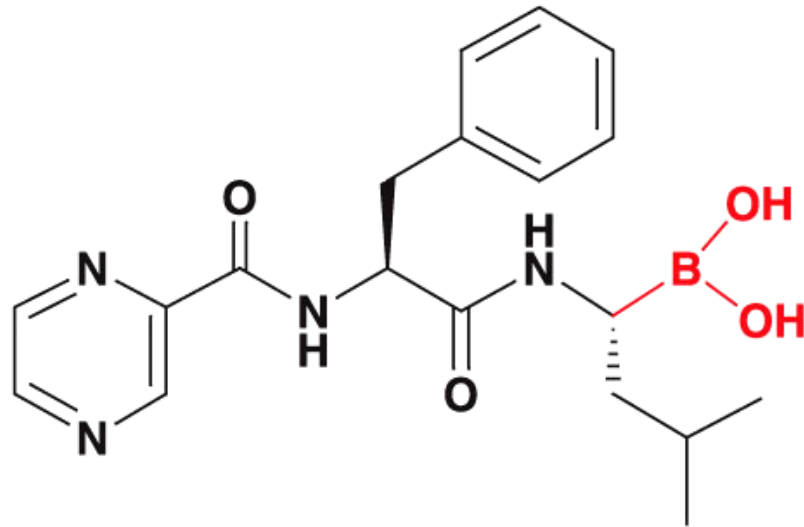
szabályozó
részecke

magrészecke

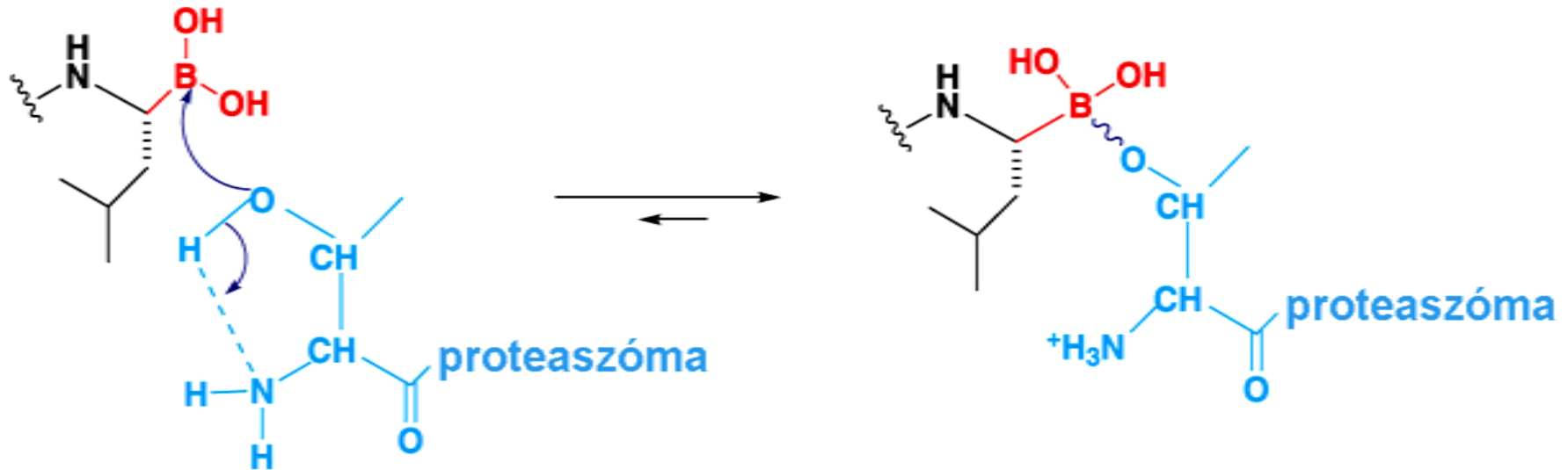
- Mi a proteaszóma?
- Milyen a felépítése, szerkezete?
- Hogyan működik?
- **Miért érdemes vele foglalkozni?**

Proteaszóma gátlás

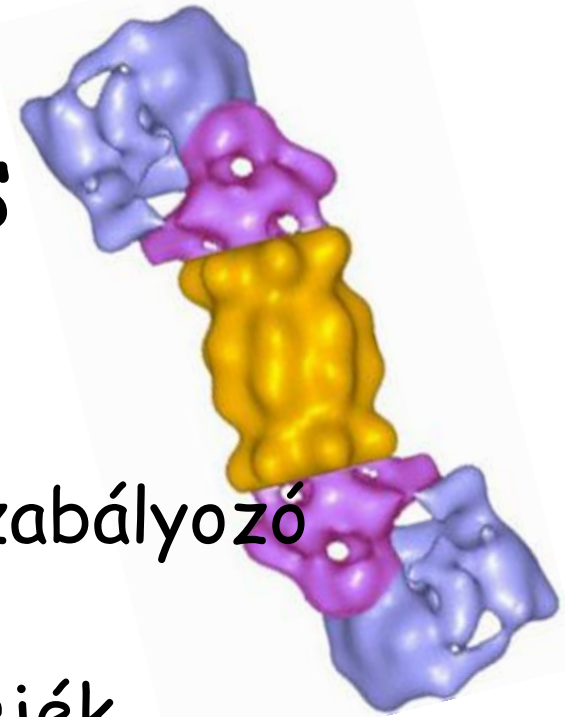
- bortezomib
- peptid boronát
- Velcade™

Proteaszóma gátlás

- szelektív
- irreverzibilis
- egyes ráktípusoknál klinikai kipróbálás alatt áll

Összefoglalás

- 2,5 MDa, 45 nm komplex
- 20S magrészecské + két 19S szabályozó részecské = 26S proteaszóma
- csak a lebontásra kijelölt fehérjék juthatnak bele
- multikatalitikus proteáz: bármilyen fehérjét le tud bontani
- gyógyászati vonatkozások

